

UOT 37.0

Əminə Əli qızı Niftiyeva

*Azərbaycan Respublikasının Təhsil İnstitutunun Təhsilin
iqtisadiyyatı və idarə olunması şöbəsinin böyük elmi işçisi
<https://orcid.org/0000-0003-2159-2749>*

BEYNƏLXALQ TƏCRÜBƏYƏ GÖRƏ KEYFİYYƏTİN YAXŞILAŞDIRILMASI ÜÇÜN TƏHSİL SİSTEMİNDƏ İNNOVATİV FƏALİYYƏTİ STİMULLAŞDIRAN MEXANİZMLƏR

Амина Али гызы Нифтиева

*старший научный сотрудник отдела экономики и управления образованием
Института Образования Азербайджанской Республики*

МЕХАНИЗМЫ СТИМУЛИРОВАНИЯ ИННОВАЦИОННОЙ АКТИВНОСТИ В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ ДЛЯ ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА СОГЛАСНО МЕЖДУНАРОДНОМУ ОПЫТУ

Amina Ali Niftiyeva

*senior researcher of department of Economics and education management at the
Institute of Education of the Republic of Azerbaijan*

MECHANISMS STIMULATING INNOVATIVE ACTIVITY IN THE EDUCATION SYSTEM FOR QUALITY IMPROVEMENT ACCORDING TO INTERNATIONAL EXPERIENCE

Xülasə. Məqalədə mövzu ilə bağlı beynəlxalq təcrübənin öyrənilməsinin müasir vəziyyəti nəzərdən keçirilir və təhsilin keyfiyyətinin yüksəldilməsi mexanizmləri müzakirə olunur. Bu alternativ mexanizmlərdən inkişaf etmiş və inkişaf etməkdə olan ölkələrin təhsilində “daimi” keyfiyyətin yüksəldilməsi üçün institutional əsasə çevrilmək potensialı baxımından bir qədər ətraflı müzakirə olunur.

Açar sözlər: *təhsil, keyfiyyət, innovativ, mexanizim, idarəetmə, qrant*

Резюме. В статье рассматривается современное состояние изучения международного опыта по данной тематике и обсуждаются механизмы повышения качества образования. Некоторые из этих альтернативных механизмов обсуждаются более подробно с точки зрения их потенциала и могут стать институциональной основой для «постоянного» повышения качества образования в развитых и развивающихся странах.

Ключевые слова: *образование, качество, инновационный, механизм, управление, грант*

Summary. In the article, the current state of studying the international experience related to the topic is reviewed and the mechanisms of improving the quality of education are discussed. Some of these alternative mechanisms are discussed in some detail in terms of their potential to become the institutional basis for "permanent" quality improvement in education in developed and developing countries.

Key words: *education, quality, innovative, mechanism, management, grant*

Təhsildə innovasiyanın geniş anlayışa malikdir. Bildiklərimizdən kənara çıxmaq və yeni bir şəkildə nəyisə etmək üçün ideyalar və yollar inkişaf etdirmək innovasiya ilə bağlıdır.

Finlandiya keyfiyyətli təhsil sistemin yaradılması baxımından dünyanın öndə gedən ölkələrindən hesab edilir. Həmçinin dünyanın ən innovativ ölkələri sırasındadır. Fin təhsil sistemə malik inkişaf mexanizmlərindən bəzilərini aşağıdakı kimi təsvir etmək olar:

1. Təhsil müəssisələrində ədalətlik prinsipinin prioritet olması. Mənşəyindən asılı ol-

mayaraq bütün şagirdlər yüksək keyfiyyətli təhsil almaq imkanına malikdirlər. Odur ki, ölkənin müxtəlif regionlarında təhsilin keyfiyyətində az fərq var.

2. Məktəblərə və müəllimlərə yüksək səviyyədə muxtariyyətin verilməsi.

Standartlaşdırılmış testləri və milli kurikulumları tədris etmək əvəzinə, müəllimlər öz kurikulumlarını və tədris metodlarını hazırlamaq üçün öz peşəkar mülahizələrindən və təcrübələrindən istifadə etməyə təşviq olunurlar. Bu, müəllimlərə imkan verir ki, təhsilalanların ehtiyaclarına uyğunlaşdırılmış diferensial təlim yanaşmasından istifadə etsinlər.

3. Müəllim hazırlığı və inkişafına diqqətin yüksək olması.

Finlandiya cəmiyyətində müəllimlərə böyük hörmət var və bu peşə ən prestijli peşələrdən biri hesab olunur. Finlandiyada müəllim olmaq üçün namizədlər pedaqogika və sinfin idarə edilməsi üzrə təlimləri əhatə edən təhsil üzrə magistr dərəcəsi qazanmalıdırlar.

4. Finlandiyanın təhsil sistemində əməkdaşlığın mədəniyyətinin yüksək səviyyədə olması.

Finlandiya hökuməti belə bir möhtəşəm sistemin yaradılması üçün təhsilə böyük sərmayə ayırmışdır. Təxminən iyirmi ildir ki, Finlandiya dünyanın ən yaxşı təhsil sistemlərindən biri kimi tanınır. 15 yaşlı fin uşaqları müntəzəm olaraq oxu, riyaziyyat və elm üzrə beynəlxalq qiymətləndirmə tədqiqatlarında ön sıraları tutur.

Yeddi yaşına qədər formal təhsilə başlamayan, qısa dərslər günləri, uzun tətillər, nisbətən az ev tapşırığı və heç bir imtahan keçirməyən uşaqlarda yüksək akademik nəticələrin əldə edilməsi uzun müddətdir ki, bütün dünyada təhsil işçilərini heyran edir. Bu ölkədə bütün təhsil pillələrində təhsil almaq ödənişsizdir. Məqsəd ailənin gəlirindən asılı olmayaraq, hər kəsin yüksək keyfiyyətli təhsil almaq üçün bərabər imkanlara malik olması və fəal vətəndaş kimi yetişməsidir.

Təhsildə innovasiyalar bir çox sahələrdə və müxtəlif formalarda olur. Fin təhsil sisteminə innovasiya təhsil texnologiyalarında, şagirdlərin yaradıcılığında, tədris metodlarında və s. özünü göstərir.

Finlandiya son on ildə PISA nailiyyətlərinin ölçülməsi üzrə ən yaxşı ölkələr sırasındadır.

Cəmiyyət və öyrənmə mühitləri dəyişdikcə Finlandiya təhsil sistemi tədris və təlimin təşkili üçün yeni üsullar axtarır.

Fin təhsil sistemində inkişafı stimullaşdıran mexanizmlər:

İnformasiya və kommunikasiya texnologiyalarının tədris və təlimdə istifadəsini:

1. Öyrənmə innovasiyaları

- tələbə və müəllimlərin yaratdığı yeniliklər;

- yaradıcı planlaşdırma;

- düşüncə bacarıqlarını;

- məktəb fənləri arasında ənənəvi sərhədləri keçən komanda işi və layihələrdə iştirak etmək;

- mövcud olan texnologiyaların və əldə edilən bilik, bacarıqların yeni sahələrdə tətbiqi;

- rəqs edən robot, ağıllı paltar və s kimi texnikanın məqsədyönlü istifadəsi.

2. Əməliyyat innovasiyaları:

- 21-ci əsr səriştələrinin öyrənilməsini stimullaşdırılmasına yönəlmiş təlim mühiti ilə bağlı yeniliklər;

- təşkilati və pedaqoji yanaşmada İKT-dən istifadənin yeni üsulları;

- şagird repertor modeli.

Yuxarıda adı çəkilən bütün innovasiyalar Qrand layihələr vasitəsilə tədqiqatlarla əsaslandırılmışdır. Finlandiyada qrant layihələrin, demək olar ki, böyük əksəriyyəti fin hökuməti tərəfindən dəstəklənərək maliyyələşdirilir.

“İnnovativ məktəb modeli” Qrand layihəsində əsas prinsip İKT-nin öyrənmə, tədrisdə, məktəblərin gündəlik əməliyyat proseslərində tədrisin inkişafına yönəlmiş təhsil innovasiyasına imkan verən istifadəsidir. Bu layihədə, məktəb rəhbərliyi başda olmaqla, bütün məktəb kollektivi, həmçinin valideyn və şagirdlər iştirak etmiş, beynəlxalq təcrübələr öyrənilmişdir.

Digər bir Qrand isə “Peşəkar müəllim” layihəsinə verilmişdi. Bu layihədə iştirak edən müəllimlər universitet səviyyəli dərəcələrə malik olmalı, əlavə tələb olunan magistr təhsili almalıdır.

“İnnokas Network fəaliyyətləri” dövlət səviyyəli qrant layihədir, Finlandiyanın müxtəlif bölgələrində yerləşən məktəblərdə 250 iştirakçı ilə həyata keçirilir. Müəllimlər öz məktəblərindəki digər İnnokas Şəbəkə məktəblərinin ən yaxşı təcrübələrini bölüşür, yeniliklərin yaradılmasında öz həmkarlarını stimullaşdırır, İnnokas Şəbəkəsinin bloqunda öz fəaliyyətlərini bölüşür

və məktəbin işçi heyətini, xarici tərəfdaşlarını İnnokas Şəbəkəsi ilə əlaqə saxlamağa təşviq edir. Şəbəkə yeni iştirakçılara açıqdır. Peşəkar müəllimlərin rolu İnnokas Şəbəkəsində xüsusilə fərqlənir. Fərdi müəllimlər innovasiya təhsili prinsiplərini layihələr, tapşırıqlar və sinifdənkənar fəaliyyətlər vasitəsilə öz sinif otaqlarında, yeni komanda təşkilatlarında həyata keçirirlər. Bu işdə müəllimlər İnnokas Şəbəkəsi tərəfindən koordinasiya olunur, sitimullaşdırılırlar. Fin məktəbləri gündəlik əməliyyatlarda geniş muxtariyyətə malik olduğundan direktorlar və digər məktəb rəhbərləri İnnokas Şəbəkə məktəblərində əsas rol oynayırlar.

Cinin dövlət təhsil sistemi dünyanın ən böyük təhsil sistemidir. Təhsil Nazirliyi (TN) nəzdində mərkəzləşdirilmiş qaydada tərtib edilmiş ümumi təlimatların lokallaşdırılması və həyata keçirilməsinə cavabdeh olan əyalət səviyyəli təhsil şöbələri və şəhər səviyyəli təhsil büroları var.

Çin təhsil sistemində malik inkişaf mexanizmlərindən bəzilərini aşağıdakı kimi təsvir etmək olar:

1. təhsil sisteminin yüksək dərəcədə mərkəzləşdirilməsi və strukturlaşdırılması;
2. dövlətin akademik nailiyyətlərə və sınaqlara böyük diqqət ayırması;
3. təhsil siyasəti və praktikasının formalaşmasının hökumət tərəfindən ciddi nəzarətdə saxlanması;
4. kənd və miqrant uşaqlar (şəhərlərdə müvəqqəti işləyən və yaşayan kənd ailələrindən olan) üçün təhsil bərabərliyinin təmin edilməsi TN-nin əsas prioritetlərindən biri olması və s.

1949-cu ildə Çin Xalq Respublikası yaranandan bəri Çin hökuməti iqtisadi inkişafa və sosial tərəqqiyə nail olmaq vasitəsi kimi təhsilə böyük önəm verir. Son illərdə hökumət təhsilə əhəmiyyətli investisiyalar yatırır. Çində həyata keçirilən qrant layihələrdən bir neçəsinə diqqət yetirək:

1. “İbtidai və Orta Süni İntellektual Təhsil Proqramına” qrantı.

Bu layihə çərçivəsində 2018-ci ildə dünyanın ilk süni intellekt dərslisi nəşr olundu. Daha sonra integrasiya olunmuş öyrənmə platformaları, laboratoriyalar və onun mülkiyyət texnologiyalarından istifadə edən Sense Time Edu adlı ayrıca müəssisə yarandı.

2. Təhsil robotlarının yaradılmasını stimullaşdıran qrant layihə.

3. K-12 bütün dərslilər seriyasının tərtib edilməsi.

4. Müəllim hazırlığı və sertifikatlaşdırma proqramlarının hazırlanması.

5. Çin təhsildə süni intellektdən istifadə.

Çində bəzi sinif otaqları monitorinq məqsədi ilə süni intellekt kameraları və beyin dalğası izləyiciləri ilə təchiz olunub.

Hollandiya yüksək həyat səviyyəsi ilə tanınan bir ölkədir. Bu həyat keyfiyyətini qorumaq üçün güclü təhsil sisteminin olması çox faydalıdır. Təhsil sistemi güclü iqtisadiyyata töhfə verən, biliklərə əsaslanan təcrübə və sahibkarlıq iqtisadiyyatının əsasını qoyur.

Hollandiyanın təhsil sistemi keyfiyyətinə və effektivliyinə görə yüksək qiymətləndirilir.

Hollandiyanın təhsil sistemi bərabər imkanlar prinsipinə əsaslanır. Bu o deməkdir ki, mənşeyindən asılı olmayaraq, bütün şagirdlər yüksək keyfiyyətli təhsil almaq imkanına malikdirlər. Bu prinsiplərə nümunə olaraq aşağıdakıları qeyd etmək olar:

1. Hollandiya təhsil sistemindəki yüksək çeviklik.

2. Məktəblər, müəllimlər, valideynlər və yerli icmalar arasındakı yüksək səviyyədə əməkdaşlıq.

3. İnnovasiyalara və eksperimentlərə böyük yer verilməsi.

4. Ümumilikdə, Hollandiyanın təhsil sisteminin bərabərlik, əməkdaşlıq və innovasiyaya əsaslanması.

Hollandiyada təhsilin inkişafı hökumət tərəfindən həyata keçirilən müxtəlif mexanizmlər və siyasətlər vasitəsilə stimullaşdırılır. Hollandiyada təhsilin inkişafını stimullaşdıran mexanizmlər:

1. Maliyyələşdirmə. Hökumət təhsilə əhəmiyyətli vəsait ayırır və bu, təhsilin ölkə büdcəsində əsas prioritet olduğunu göstərir. Bu vəsait məktəblərə, universitetlərə və elmi-tədqiqat institutlarına dəstək olmaq, həmçinin tələbələrə maliyyə yardımı göstərmək üçün istifadə olunur.

2. Mərkəzləşdirmə. Hollandiyanın təhsil sistemi yüksək dərəcədə mərkəzləşdirilmişdir, bu o deməkdir ki, yerli hakimiyyət orqanları öz məktəblərini idarə etmək və təkmilləşdirməklə bağlı çoxlu muxtariyyətə malikdirlər. Bu, daha

çox çeviklik və yerli ehtiyaclara cavab vermək imkanı verir.

3. Müəllim hazırlığı. Hollandiya müəllimlərinin peşə keyfiyyətinə yüksək dəyər verir və geniş təlim proqramları vasitəsilə onların peşəkar inkişafına sərmayə ayırır. Bu, müəllimlərin tələbələrə yüksək keyfiyyətli təhsil vermək üçün lazım olan bacarıq və biliklərə malik olmasını təmin edir.

4. İnküzivlik: Hollandiya təhsil sistemi inküzivliyə sadıqdır, bu o deməkdir ki, mənşəyindən və qabiliyyətlərindən asılı olmayaraq, bütün uşaqlar keyfiyyətli təhsil almaq üçün bərabər imkanlarla təmin olunurlar. Buraya xüsusi ehtiyacı olan tələbələr və holland dilində danışmayanlar üçün proqramlar daxildir.

5. Çeviklik. Hollandiyanın təhsil sisteminə çeviklik əsas prioritetdir. Bu, tələbələrə maraq və qabiliyyətlərinə əsaslanaraq öz təhsil yolunu seçmək imkanı verir. Bu çeviklik bir çox müxtəlif səviyyələrdə və mövcud təhsil növlərində, eləcə də tələbələrin təhsil müddətində səviyyələr arasında keçid etmək imkanlarında görünür.

6. Beynəlmilləşmə. Hollandiyanın təhsil sistemi yüksək dərəcədə beynəlmilləşmiş və hədəf olaraq tələbələrin qlobal iqtisadiyyata hazırlanmasını seçmişdir. Buraya ingilis dili bacarıqlarının inkişafı və beynəlxalq tələbələr üçün proqramların yaradılması daxildir.

Bu mexanizmlər və siyasətlər Hollandiyada beynəlxalq səviyyədə yüksək qiymətləndirilən güclü və hərtərəfli təhsil sisteminin inkişafına təsir edir.

Hollandiyada təhsilə ayrılan qrantlar:

1. Texnologiyaya ayrılan maliyyə

Hollandiya məktəblərində innovativ üsulların tətbiqi zamanı iPad-lərdən istifadə olunur.

Tədris iPad vasitəsilə həyata keçirildiyi üçün valideynlər övladının evdə nə etdiyini proqram vasitəsilə izləyə bilər və hər bir uşaq öz nailiyyətləri portfelinə çıxış əldə edə bilər. Bu məktəblərin şagirdləri hələ də müxtəlif fənlər üzrə otaqlarda tədris olunan fiziki məktəb binasına gedirlər, tədris fəaliyyətlərində iştirak edirlər və digər uşaqlarla ünsiyyətdə olub öyrənə bilərlər, lakin iPad vasitəsilə virtual məktəb həyatı və ya oyun meydançası da var. Bu məktəblərdə müəllimlər sinif qarşısında dayanıb bilikləri

yaymaq əvəzinə, öz öyrənmələrini istiqamətləndirən, uşaqlara rəhbərlik edən “məşqçi” olurlar.

2. Hollandiya 2022 Rəqəmsal İqtisadiyyat və Cəmiyyət İndeksi (DESI) üzrə Avropa İttifaqında (Aİ) üçüncü yerdədir. Əvvəlki iki illik reytingdə 4-cü yeri tutan ölkə milli miqyasda rəqəmsallaşmaya üstünlük verdiyi üçün innovasiyaları inkişaf etdirməyə davam edir. Xüsusilə əsas sahələrdə Hollandiya insan kapitalı və əlaqə baxımından ikinci, rəqəmsal texnologiyaların integrasiyası və rəqəmsal dövlət xidmətləri üzrə dördüncü yerdədir. “Ölkə Aİ-də ardıcıl ən yüksək göstərici olub və onsuz da yüksək nəticə əldə etməsinə baxmayaraq, hələ də bəzi əsas sahələrdə irəliləyişə nail ola bilər”.

3. Rəqəmsallaşma Hollandiyanın əsas diqqət mərkəzindədir. Hollandiya təkcə rəqəmsal gələcəyi planlaşdırmır, həm də Milli İnkişaf Fondu vasitəsilə keçidə 20 milyard avro sərmayə qoymaq niyyətindədir. Bu günə qədər kvant hesablamaları, süni intellekt (AI), həyat elmləri və səhiyyə layihələri üçün 960 milyon avro ayrılıb. Daha rəqəmsal fokuslanmış layihələr üçün yüz milyonlarla avro investisiyalar tövsiyə edilmişdir. Bu investisiyalar innovasiya, tədqiqat və bilik inkişafı kimi gələcək inkişaf sahələrinə üstünlük verəcək.

Hollandiyanı ön plana çıxaran təkcə innovasiya və rəqəmsallaşma deyil, hollandların bu bacarıqları daha geniş iqtisadiyyatda necə istifadə etmələridir.

İndoneziya Cənub-Şərqi Asiyada ən çox beynəlxalq məktəblərə malik ölkədir. Bu məktəblərin əksəriyyəti əsasən Cakarta kimi böyük şəhərlərdə yerləşir.

1. 2014-cü ildə İndoneziya hökuməti yerli tələbələrin beynəlxalq məktəblərə getməsinə icazə vermir və onları İndoneziya milli kurikulumunun və digər beynəlxalq kurikulumların bəzi hissələrini öyrədən məktəblərə getməyə təşviq edir. Bu tip məktəb “Milli plus” məktəb kimi tanınır.

2. İndoneziyada müəllimlərdən dərs demək istədikləri halda bakalavr dərəcəsi və TEFL/TESOL sertifikatı tələb olunur.

3. İndoneziyada əksər müəllimlərə yaşayış üçün müavinət verilir və mənzil qiyməti çox münasibdir. Bəzi məktəblər müəllimləri üçün mənzil tapmağa kömək edir. Tədris imkanları tez-tez Cakarta, Surabaya, Balidə olur.

4. İndoneziyada dövlət məktəbləri adətən pulsuzdur. Bununla belə, övladını özəl və ya beynəlxalq məktəbə yerləşdirmək istəyən valideynlər müəyyən məbləğdə ödəniş etməyi gözləməlidirlər. İndoneziyada özəl məktəblər beynəlxalq məktəblərlə müqayisədə daha ucuz alternativ ola bilər. Beynəlxalq məktəb ödənişlərinə gəlincə, geri qaytarılmayan illik kapital haqqı ilə birlikdə illik ödənişi gözləyin. İllik ödənişlər sinifdən və məktəbdən asılı olaraq dəyişə bilər.

5. İndoneziyadakı məktəblərin və təhsil müəssisələrinin əksəriyyəti Təhsil və Mədəni İnkişaf Nazirliyi tərəfindən idarə olunur. Bununla belə, İndoneziyada bəzi təhsil mərkəzləri və ya uşaq baxım mərkəzləri Sosial İşlər Nazirliyi tərəfindən idarə olunur. Dini məktəblər və ya təhsil müəssisələri Dini İşlər Nazirliyi tərəfindən idarə olunur.

İndoneziyada təhsil müxtəlif çətinliklər və problemlərlə üzləşmişdir ki, bu, İndoneziyada təhsilin keyfiyyətinin aşağı olmasına mənfi təsir göstərir. Bu, problemlər qismən İndoneziya hökumətinin diqqətsizliyi ilə bağlıdır. Bu mənərə getdikcə mürəkkəbləşən müxtəlif təhsil problemlərində əks olunur.

İndoneziyada təhsil gündəliyi optimal şəkildə işlənməyib və bir sıra problemlərlə üzləşib: effektivlik, səmərəlilik, standartlaşdırma, tarazlaşdırılmamış təhsil məhsulu (mənəvi, əxlaqi və mənəvi ilə koqnitiv, affektiv və psixomotor aspektlər arasında), tələbələrin potensialını gücləndirməyən və inkişaf etdirməyən yuxarıdan aşağıya doğru təhsil üslubu, sürətlə dəyişən zamanların ortasında daha az yaradıcı, yenilikçi və rəqabətə davamlı təhsil məhsulu ilə nəticələnir.

Bu faktlar da onu göstərir ki, İndoneziyada təhsil aləmində çoxlu problemlər var. Bunlardan aşağıdakıları qeyd etmək olar: maddi-texniki bazanın və infrastrukturun keyfiyyətinin aşağı olması, müəllimlərin keyfiyyətinin aşağı olması, müəllimlərin rifahının aşağı olması, şagird nailiyyətlərinin aşağı olması, şagirdlərin mənəvi-əxlaqi davranışlarının pisləşməsi, şagirdlərin mütaliyəyə marağının aşağı olması, təhsil imkanlarının bərabər şəkildə bölüşdürülməməsi, aşağı səviyyədə olması.

Yuxarıda göstərilən problemlərin aradan qaldırılması üçün hökumət təhsil müəssisələrinin rəhbərliyi ilə birlikdə müəllimlərin keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması üçün təhsil işçiləri üçün sertifikatlaşdırma sisteminin gücləndirilməsi, kadrlarının keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması üçün strategiyaların işlənilib hazırlanması, müəllim institutlarının yenidən qurulması, təqaüdlərin və mükafatların təşviqi effektiv rol oynaya bilər. Son 15 il ərzində İndoneziya təhsili təkmilləşdirmək üçün böyük siyasət islahatları həyata keçirmişdir. Bu islahatlar vasitəsilə İndoneziyanın təhsil xərcləri son 15 ildə əhəmiyyətli dərəcədə artmışdır. 2018-ci ilə qədər təhsilə xərclər digər sektorlardan daha çox olub və ümumi dövlət xərclərinin təxminən 20 faizini təşkil edir. Lakin ölkə büdcəsi ÜDM-in 15 faizini təşkil etdiyinə görə, bu təhsil xərcləri ÜDM-in cəmi 3 faizini təşkil edir ki, bu da regionda ən aşağı göstəricilərdən biridir.

Dünya Bankının İndoneziya Hökumətinə dəstəyi iki əsas sahəyə yönəlib:

1. Məktəbin idarə edilməsi, maliyyə köçürmələrinə;
2. Müəllimlərin yerləşdirilməsi daxil olmaqla, hamı üçün təhsilin təkmilləşdirilməsinə.

İndoneziya təhsil sisteminin inkişafa nail olmaq və keyfiyyətini artırmaq üçün qəbul etdiyi müxtəlif üsullar mövcuddur:

1. Kurikulum İslahatı. İndoneziya təhsil sistemi təhsilin keyfiyyətini artırmaq üçün bir neçə kurikulum islahatı həyata keçirmişdir.
2. Müəllim Hazırlığı. İndoneziyada müəllimlərin bacarıq və biliklərini artırmaq üçün müəllim hazırlığı proqramları həyata keçirilmişdir. Hökumət müəllimlərə öz tədris metodlarını və strategiyalarını təkmilləşdirmək üçün seminarlarda və ixtisasartırma proqramlarında iştirak etmək imkanı yaratmışdır.

3. Texnologiya İnteqrasiyası. Tədris və öyrənmə təcrübəsini artırmaq üçün texnologiya təhsil sistemində inteqrasiya edilmişdir. Hökumət məktəbləri kompüter, internet bağlantısı və rəqəmsal resurslarla təmin etmək üçün proqramlar həyata keçirmişdir.
4. İcma ilə əlaqə. Valideynləri, icma liderlərini və digər maraqlı tərəfləri təhsil sistemində cəlb etmək üçün ictimaiyyətin iştirakı tətbiq edilmişdir. Bu, məktəblərlə icma arasında ünsiyyətə yaxşılaşdırmağa kömək etdi və uşaqların təhsili üçün sahiblik və məsuliyyət hissi yaradı.

5. İnfrastrukturun inkişafı. İndoneziya hökuməti məktəblərin fiziki mühitini yaxşılaşdır-

maq üçün infrastrukturun inkişafına sərmayə qoyub. Bura yeni məktəb binalarının tikintisi, mövcud obyektlərin təmiri, lazımi avadanlıq və resurslarla təminat daxildir.

6. Dövlət-Özəl Tərəfdaşlıq. Təhsil sisteminin inkişafını dəstəkləmək üçün resurslardan və təcrübədən istifadə etmək üçün dövlət-özəl tərəfdaşlıqdan istifadə edilmişdir. Özəl sektor şirkətləri təhsilə, xüsusən texnologiya və infrastrukturun inkişafı sahələrində investisiya qoymağa təşviq edilmişdir.

Bu üsullar digərləri ilə birlikdə İndoneziya təhsil sisteminin inkişafına töhfə vermiş və ölkədə təhsilin keyfiyyətinin yüksəldilməsinə kömək etmişdir.

Problemin aktuallığı. İnnovasiya yeni ideyaların dəyər yaradan nəticələrə çevrilməsi prosesidir. Bu proses iki əsas addımdan ibarətdir. İnnovasiya

prosesinin başlanması baxımından əhəmiyyətli olan ilk addım; yeni və yaradıcı ideyaların ortaya çıxması. Səy və investisiya tələb edən ikinci addım yeni və yaradıcı ideyaların kommersiyalaşdırılması, başqa sözlə, əlavə dəyər yaradan məhsullara, üsullara və ya xidmətlərə çevrilməsidir.

Problemin elmi yeniliyi. Müasir dövrdə təhsilin keyfiyyətinin artırılması problemi ilə bərabər innovativ fəaliyyətin keyfiyyətinin yüksəldilməsi diqqəti xüsusilə cəlb edir. Əslində innovativ fəaliyyətin keyfiyyətinin artırılması aktuallıq baxımından daha çox əhəmiyyətlidir.

Problemin praktik əhəmiyyəti. Təhsilin inkişafına xidmət edən innovativ fəaliyyətin daim təkmilləşdirilməsi, dövrün tələbləri, elmi-pedaqoji baxımdan ardıcıl və sistemli olaraq yeniləşdirilməsi təhsilin keyfiyyətinin yüksəldilməsi yollarının müəyyənləşdirilməsinə müsbət təsir göstərəcəkdir.

Ədəbiyyat:

1. Lavonen, J. (2016). Educating professional teachers through the master's level teacher education programme in Finland. *Bordón* 68(2), 51–68.
2. In H. Niemi, J. Multisilta, L. Lipponen, & M. Vivitsou, Finnish innovations and technologies in schools: Towards new ecosystems of learning (pp. 99–114). Rotterdam: Sense Publishers.
3. Bell, R. 2020. Adapting to constructivist approaches to entrepreneurship education in the Chinese classroom. *Studies in Higher Education* 45 (8):1694–710. doi:10.1080/03075079.2019.1655724. [Taylor & Francis Online], [Web of Science ®], [Google Scholar]
4. "Chinas-innovative-happy-schools-popular-parents". *Young Wang*. 6 01. 2022.
5. Indonesia- educational system. *Swiss Image, Swiss Tax*. 2022.
6. *Education in Indonesia Guide 2022*. Paul Hype Page. 07.03.2023.

E-mail: emine.niftiyeva@mail.ru

Rəyçilər: *ped.ü.fəls.dok. A. Hacıyev*
ped.ü.fəls.dok. S. Tağıyeva

Redaksiyaya daxil olub: 21.04.2023